

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 k.
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 k.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 k.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétiz és
 kedd utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatásán
 vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 22.

Magyar szalmatüz.

A katolikus nagygyűlésektől Magyarországon ma még nem lehet oly sokat és oly nagy dolgokat várni, mint Németországban Mibennünk nagyon sok eltolgultság van még és sok önzés ahhoz, hogy valami nagyot, valami maradandót tudjunk alkotni. Ami azonban legnagyobb baj, a világiak áldozatkészségének hiánya.

Nagyon kényelmesek vagyunk. Tulságosan el vagyunk bizakodva. Emiatt most a nagygyűlés idején nagyon jó lenne egy kis önvizsgálat.

Mert az előbbi nagygyűlések sok szép és üdvös dolgot megbeszéltek és sokat határoztak olyat, aminek keresztülvitelét elodázni nem lehet és mégis hiába várjuk, hogy az ige testté legyen.

A küzdelem sikerét tekintve nagy hátrány Magyarországon a katolikusokra nézve, hogy a nyelv és szertartás különbségen felülemelkedni még mindig nem sikerül nekünk.

Ugy kellene, hogy egymást megismerjük, szeressük és tartsunk össze, mert szeretet meg összetartás nélkül a katolicizmus nem megy át az életbe.

De hogy ismerjük meg egymást, hogy szeressük meg egymást, mikor egy és ugyanazon célért mozogni és dolgozni nem látjuk egymást sohasem.

Magyarországon a két nyelvű görög katolikus egyház is khinai fallal van egymástól elválasztva. Románok, ruthének nem is törődnek egymással semmit, mintha nem egy vallásnak volnának fiai. A két görög egyház pedig a latin testvérekkel nem kerül össze soha.

Ez okozza, hogy az a nagy erő, ami szent vallásunkban van, hazánkban tényleg alszik.

Tiszta sor, hogy külön-külön nem boldogulhatunk. Közös szellemi irányításra, közös védelemre, közös vezetésre vagyunk utalva társadalmi és politikai téren is. Egy a hazánk, egy a hitünk, közös az ellenség is minden oldalról. Nagy baj az, hogy mi ezt elismerjük négy szem közt, de mikor dolgozni kellene, mikor az egész hazának kellene imponálnunk, akkor külön-külön szegletekbe állunk — morogni. Holott jobb volna kiállni középre és hangosan emelni szívünket az Urhoz!

A katolikus sajtó szintén még mindig a jövő zenéje. Az a haladás, amit elértünk, még mindig csekély ahhoz, a mit elérhettünk volna, ha világi hivatásaink nem pártfogolnák a vallástalan sajtót a katolikusokkal szemben.

A katolikus sajtó munkásait még mindig nincs miből megbecsülni, úgy, hogy azok kénytelenek sok esetben nyíltan elpártolni. Rég elmúlt az az idő, mikor lelkes hittanhallgatók ingyen küldött stílyakorlataival megtöltött katolikus

ujságokkal megelégedtek jó öreg bácsik. Ma a valamire való cikket meg kell fizetni, mert aki azt írja, abból él, annak előállításán dolgozik, tanul, fárad. Az ellenség mind hatalmasabbá válik, az anyagi eszközök kezükben nagy erőt képviselnek. Minálunk szintén így kell lenni.

De ha a katolikus szellemű lapok között marad a régi feszültség és egymásnak lekicsinylése akkor, midőn egyik lap sem bírja a dolgozatokat úgy fizetni, mint a liberálisok — akkor hiábavaló minden gyűlésezés, mert nincs aki az életbe átültesse a határozatokat.

Borzasztó és veszedelmes az az ellentét is, amely az egyháziak és a világiak között van. A világiak azt hiszik, hogy »vallás dolga, papok dolga« és nem törődnek a társadalom, család és iskola romlásával semmit. Ha pénz kell valamely katolikus dologra, rendesen azt mondják: »Ott vannak a püspökök, meg a kanonokok, fizessenek.« Azt persze, hogy ezek mily enormis összegeket áldoznak egyházra, iskolára, irodalomra, ezek az urak nem akarják tudni még ha tudnák is, akkor sem. Katolikus irányú könyvvel a magyar közönség elé állani, valóságos istenkisértés. Mindent a püspöktől meg a papoktól várnak, s ha aztán kénytelenek beismerni, hogy ezek megteszik a magokét, akkor visszamennek az előbbi mondáshoz: »Vallás dolga,

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Ah, ősz van újra.

Ah, ősz van újra! A falevelek
 Haldokolva a földre peregnek.
 Hajnal hasadtán a fülemile
 A hüs magányt többé nem zengi be.
 Halotti csend... Csak néha néha szól
 Egy-egy megkészt nótá valahol...
 Azután ismét minden néma lesz —
 Siess szeretni, Nusikám, siess!

Oda a fény, az illat, a sugár;
 Oda a zsongó, a tűzszemű nyár.
 Oda a sok szép kecses virág:
 A piros rózsák, szagos rezedák...
 A tar mezőn, a hervadt koszorun,
 Csak a kikerics nyit nagy-szomorun,
 De maholnap már ez is odalesz —
 Siess szeretni, Nusikám, siess!

Siess szeretni... Roban az idő...
 És mögöttünk az árnyék egyre nő...
 Ne késsünk, Mert mindkettőnk ifju bár
 Elfogy a fény, az illat, a sugár...
 És szívünkön, mint hervadt koszorun

Csak a mult fog nyitni nagy-szomorun.
 Mig a mi szép nyarunk is oda vesz:
 Siess szeretni, Nusikám, siess!

Szilágyi Ferenc.

Margit szerelme.

Irta: Szilágyi Béla.

Tehát férjhez ment Szentiványi Margit. Nem mondhatni, hogy valami jó házasságot csinált, de férjhez ment, mert szeretett a legnagyobb szenvedéllyel, szeretett egy bohém lelkű művész embert, kihez elválaszthatatlan érzemények szálai kötötték. Igen egy bohém lelkű művéség embert szeretett a tenger szemű Szentiványi Margit, pedig pedig az ő lelke, az ő nevelése nem ilyen férfit érdemelt volna...

Mert hiába. A művészethez nagyon sok pénz kell. Különösen ha aztán a bohém szenvedélyek tul csapnak azon a határon a meddig a jövedelem engedi, akkor letörnek a magasba szárnyoló lángelmék is, és a küzdés és nyomor állja el azokat az utakat, melyeken egy nemesebb erőnek újabb és újabb alkotásokat kell teremtenie; és újabb és nemesebb célok felé kell haladnia.

Pedig sajnós. Ilyen természetű ember volt Terényi Józsi. Mint festő kiváló volt a maganében. Hiszen szellemessége igaz, hogy lekötötte környezetét, képeivel mindenütt babérokat aratott, de hát a lelke, — a lelke, — mégsem volt igaz és nemes, ami föltétlen szükséges kelléke egy család megalapításának.

És egy ilyen emberhez ment férjhez Szentiványi Margit, kinek kezéért anyi sok gazdag fiu rajongott, és kinek megjósolták okos kártya vetők, hogy első szerelmében rettenetesen fog csalódnai, de amit a szerelem alkot, hogy rombolhatja le azt holmi mende-monda?

Szegények voltak mind a ketten. Szentiványi Pál az apa, valamikor első birtokosa volt a vármegyének, de a sok rozszesztendő, a szerencsétlen vállalatok annyira tönkre tették, hogy alig alig tudott valamit megmenteni egykori rengeteg vagyonából. Azért a leányt rendkívül jó nevelésben részesítették. Szelid jó lelkű leány volt, és talán éppen ez is volt a veszte, mert azt hitte, hogy minden embernek egyforma szive van, és más mint amilyen ő, ember nem is lehet.

Pedig már ebben a reményében benne foglaltatott a csalódás csirája. Mert bizony nem minden ember jó ember.

Eigner Ede és Társa

cipő különlegességek áruhaza

Nagyvárad, Bémer-tér.

Kobrak cipők

egyedüli raktára!

Nagy választék női- férfi- és gyermek cipőkben

ben a legegánsabb és legjobb kivitelben.

Szolid kiszolgálás!

1752.

Szabott árak!

Vidéki és helybeli telefon 695 szám.

papok dolga. Ha csinálják, jól teszik, abból élnek.»

Amde szociálista »csemeték«-re, pornograf könyvekre, vallástalan immorális regényekre van pénzök a mi világi katólikusainknak, akik félnek, nehogy szenteskedőknek tűnjenek fel. Innen van, hogy akárhány ugynevezett »jó katólikus« családnál semmi a világon nem emlékeztet a vallásra. De hát van ilyen katólikus — iskola is . . .

A katólikus körök sem prosperálnak kellő módon. Az ismeretes magyar szalmatüz bevette magát ide is. A kilencvenes évek fellángoló lelkesedése nem változott át eleven munkaerővé, hanem zsidbadás lett belőle. Alsunk is, nem is, mint a morfinisták.

Az ilyen katólikus közszellem ébersége felől ellophatják összes iskoláinkat, egy pár hét alatt keresztül vihetik még a szekularizációt is, amit egyre jobban emlegetnek.

Hát nem jól van ez így. A katólikus nagygyűlést nem kifáradásnak, hanem hosszas munkának kell követnie. Nem magyar szalmatüze van szükségünk, hanem keresztény öntudatos hitéletre, virágzó sajtóra és színvonalon álló egyesületi életre. Ezt csinálják meg a világiak és a papok együtt, mert nincs két egyház, csak egy s ebben a papok szolgálják ki a híveket, de a hívek aztán becsülik meg a papokat.

Gedeon.

A kiegyezési tárgyalások. Az osztrák kiegyezési bizottsági tagok ma este érkeztek meg Bécsből Budapestre. Holnap reggel folytatják a kiegyezési tanácskozásokat a magyar bizottság tagjaival a kereskedelmi minisz-

teriumban. A tanácskozások holnap és holnapután tartanak. Keddre az osztrák bizottsági tagok visszautaznak Bécsbe, ahol a jövő hét második felében újra tovább tárgyalnak a magyar szakbizottság tagjaival.

A képviselőház ügyrendje. A kormányköröket a kiegyezés kérdésén kívül a képviselőház munkarendjének kérdése is erősen foglalkoztatja. A képviselőház első ülésén Kossuth Ferenc fogja a ház elé terjeszteni a munkásbiztosításról és a szabadhajózásról szóló törvényjavaslatokat. Csak ezek letárgyalása után következik az 1907 évi rendes állami költségvetés tárgyalása a képviselőházban. A képviselőház munkarendjének kérdésével a jövő heti minisztertanács fog behatóbban foglalkozni.

Vizsgálat az erdőpanama dolgában. A függetlenségi pártban mozgalom indult meg, melynek az a célja, hogy a megnyíló őszi ülészekben az erdélyi erdőpanamák dolgában parlamenti vizsgáló-bizottságot küldjenek ki. Az akcióról tudomást szereztek a kormány tagjai is, akik az indítványhoz megígérték a hozzájárulásukat.

Román parasztpárt. A román nemzeti párt Budapesti országos román klubot alapított. Most újabb román szervezkedésről érkezik hír. Biróci Döme budapesti nyomdász kezdeményezésére országos román iparos és földművelő szervezetet alapítanak. A mozgalom élén állanak még Vasile C. Osvada és Juon Craciunel. Agitátoruk egy Ponta Péter nevű kétes egzisztencia, egy elcsapott szociálista. A belügyminiszter, a román lapok híradása szerint, már jóváhagyta az új szövetség alapszabályait. Az országos alakuló gyűlés szeptember 30-án lesz Temesvárott. A román lapok nagy agitációt fejtenek ki az új szövetség érdekében s felszólítják a hazai románságot, hogy minden helységről küldjenek képviselőket a nagy román gyűlésre.

A horvát országgyűlés. Zágrábból jelentik: A horvát országgyűlést október 8-án fogják összehívni. Az országgyűlés tárgyalni

fogja a választás tisztaságáról, a bírák függetlenségéről, a sajtó törvényéről, a kivándorlásról szóló törvényjavaslatokat, a felirati javaslatot, a költségvetést. Az ülészeket csak karácsony előtt fogják berekeszteni.

Uj politikai klub. A megszűnt szabad-elpárt helyett új politikai klub alakult a fővárosban Nemzeti Kör címen. A klubnak eddig 173 tagja van, köztük Tisza István gróf, Hieronimi Károly, Lukács László, Dániel Ernő báró, Falk Miksa és Podmaniczky Frigyes báró. A Nemzeti Kör végrehajtó bizottsága ma este tartotta meg első ülését.

Katólikus nagygyűlés

Megdobbann ma a Regnum Marianum szive: ma kezdődik a VI. országos katólikus nagygyűlés Budapesten. Egy érzés egyesíti ma a magyar katólikusokat: hogy ebben az országban a kereszténység volt az ország alapítója s ma is ezen nyugszik jelenünk és jövőnk. Ennek ad impozáns kifejezést a ma kezdődő kongresszus.

Nagyváradi méltóképpen, számos résztvevővel lesz képviselve a kongresszuson. Tudomásunk szerint Nagyváradról Palotay László prelátus, dr. Hoványi Gyula, Szilágyi Dózsa, dr. Imrik Gusztáv, dr. Krüger Aladár, Hamernyik Sándor, Szentkeresztly Tivadar és Kacsvinszky Andor vesznek részt a kongresszuson. Dr. Krüger Aladár előadóként is szerepel és pedig hétfőn a szociális szakosztályban ad elő a szátrájkiról, kedden pedig az Országos Pázmány-Egyesületben a vidéki katólikus sajtóról.

A mai program a következő:

Délután 4 órakor eukarisztikus körmenet a belvárosi plébánia templomtól. A menet a Váci-utcán, Deák Ferenc-utcán és Károlykörtön vonul végig négyes sorokban a szent Ferenc-rendiek templomáig, ahol a vezető fő-

Terényi Józsi sem volt olyan ember aki egy nemeslelkű hölgyet érdemelt volna meg. Azért egymáséi lettek, mert hát a szerelem alkot és rombol egyaránt.

És alkotása ez egyszer szerencsétlen vala, mint annyi milliószor. Egyébiránt festői külsejű pár volt.

A férfi egy valóságos férfi szépség, a nő is nem csak szép de arcáról az igazi jóság és szeretet mosolygott, mellyel elbűvölte a leghidegebb férfi sziveket.

Am a lelkök, — a lelkök, — nem voltak egymás rokonai. És ez a rokonalanság, ez az ellenkező természet amelyet csak későbbben ismertek föl egymásban, nem teremtett békét. De nem is teremthetett, mert amíg a jóságos lelkű Szentiványi Margit a sorsába való megnyugvással végezte a rája rótt feladatokat, addig a borzas hajú férjcskéje ott ólálkodott a színház kulisszái mögött és ki tudja, kinek karján pihente ki a napi fáradalmait.

Dehát ennek így kellett lenni, mert a művészekről a könyű vértű bohém emberektől ezt így követelik.

Festeni való nem igen akadt, ami volt, annak ára is hamar eluszott, úgy hogy bizony bizony szomorú órákat kellett átélni és nehéz éjszekeret átvirrasztani annak a szépséges asszonykának, aki nevelésében mindég csak jót csak szépet látott, és aki a házasságban egy földön tuli boldogságot remélt.

Panaszkodni sem mert szegény mert hiszen a szülők nem akarták ezt a házasságot, de bele egyeztek, mert nem volt mit tenniük.

És a szép fiatal asszony türt, szenvedett, mint a mezőnek ezer virágszála, melyet hervaszt a nap tüze ha nem ad esőt rá a jóságos ég.

És szegény jó Margit! . . . Őt sem kímélte

meg a sors azon rettenetes szenvedésektől, amit a teremtés a női nemre mért. Családi áldásra volt kilátás, és Terényi Józsi, a híres festő, a nagyszerű bohém, a nagy művész lélek, abbéli örömeiben, hogy az Isten fiut ad neki ivott derűre borura, és az új szülött nem fiu, . . . leány lett.

Roppant fanatikus emberek vannak a világban. Most már hogy az első szülött nem fiu, hanem leány lett, ezért kesergett el a férjcske olyan végtelen.

— Ki lesz az utódom ki lesz az utódom! . . . dörmögé mindég. Kihal a családja (pedig de kár érte) hova lesz a nevem, mi lesz velem mi lesz velem . . .

És akkor már bánatában ivott és ivott szüntelen.

Az éjjel nehéz volt. Az asszonyka beteges a sok busulástól a kis baba is nyugtalan, mintha fájón hatna szegénykére az anya sóhaja. És végre oszladozni kezd a mélységes sötét kívülről hallik a hajnali harangszó és ennek hangjainál bandukol haza a férj az apa, és oda lépked zokogó nejéhez és afféle borközi humorral szól hozzá:

— Na hogy vagy asszony? . . . Hát mért nem alszol he?

Korán van még nagyon! . . . Hát a gyerekek se alszik? he, he, he . . . És a szegény asszony fölül puha ágyán és lassan szól urához:

— Uram! . . . önnek nincsen lelke! . . . Ön nem szeret engem, nézze ezt a drága kis gyermeket. Nézze szenvedő arcomat, már ott állok, ahonnan a halál kacsint reám, és ön fut innen, önnek ördög van lelkében, az pedig nem szereti a családi tűzhely szentelt melegét . . .

Ah Istenem! . . .

Sirj asszony! . . . Ejh mit halál! . . . csak

nem hallgatom itthon ezt az ordító porontyot! Nem! . . . Nem! . . . Nem ez kell nekem! . . . Bor és szabadság! . . . hehehe! . . .

Ezzel megfordult, becsapta az ajtót maga után és elment hova? . . . merre? . . . a jó Isten tudja . . .

Oda kint nagyon hideg van. Rettenetes idő, a szél vissza fujja a kandalló füstjét és a szegény asszonyt és gyermekét fojtja e füst. A hideg be jön az ablakon. És a szép fiatal asszony egyedül otthon picinyke gyermekével.

A szobából egyforma halk a zőrej hallik. Mintha valami gépezet zakatolna, és ez a bölcső ringása, melybe bele vegyül egy fájdalmas sóhaj.

A bölcső mellett ül az anya, a szobában félhomály van, melyet az olajmécs áraszt. Az anya szendereg s a kicsi baba fel-felretten néha s anyja gonddal takarja őt, hideg szederkes ajakáról szakgatva száll a bölcső dal, amellyel kicsinyét altatja:

Kossuth Lajos azt üzenté . . .

. . . . . Tente baba tente . . .

*

— Lásd édes leányom! Jobb lett volna én reám hallgatnod.

— Oh atyám! nem tudjuk, mi van megírva részünkre a sorsnak könyvében. Lehetünk volna mi épp oly boldogok is, mint a minő boldogtalanok lettünk. Ez a sors szeszélye és hogy ebben éppen minket választott ki, arról nem tehetünk.

— Gazember volt, mindég az is marad örökké! . . .

— Hagyjuk atyám! . . . Ne bántuk a holtakat. Nem jó arra vissza sem gondolni. Én

pap az Oltáriszentséggel a papság kíséretében megpihen és az egész menet átvonulását megvárja. A körmenet a Kossuth Lajos-utcában a belvárosi templomig sorfalat alkot, mely között az Oltáriszentséget kísérő papság végighalad.

A templomban áldás.

Este 7 órakor a Vigadó nagytermében a *Keresztény Szociális Szövetség* tartja kongresszusát. Szónokok: Dr. *Prohászka Ottokár*, dr. *Giesswein Sándor*, dr. *Grotthard Sándor*, dr. *Ernszt Sándor*, *Sealánczy Andor* és *Libits Imre*.

Ugyancsak ma tartja házszenelő ünnepélyét a Budapesti *Katholikus Ifjak Köre*. A kör pompás új helyisége a Sándor főherceg-téren, 3. sz. a. van s azt a d. e. a Szent-Szív-templomban tartandó szent-misé után dr. *Prohászka Ottokár* fogja felszentelni. Ugyan akkor gazdag műsorral matiné lesz, melyen az ünnepi beszédet *Kunz József* kereskedelmi tanácsos, a kör világi elnöke mondja. Este fél 8 órakor a kör hangversenyt rendez, zongora, ének és tárogató számokkal. Ünnepi beszédet dr. *Prohászka Ottokár*, záróbeszédet pedig dr. *Moldoványi Gyula* ügyvéd tart.

Holnap, hétfőn d. e. 9 órakor a belvárosi plébániatemplomban dr. *Várossy Gyula* kaloccai érsek Veni Sanctével szent misét mond. 10 órakor megnyitó ülés a Vigadó disztermében, mely alkalommal megnyitó beszédet *Zichy János* gróf, a nagygyűlés elnöke mond. Ezután a három szakosztályt kiküldik. 11 órakor eucharisztikus diszgyűlés.

Elnök dr. *Várossy Gyula* kaloccai érsek. Előadók: *P. Tomcsányi Lajos*, S. J., dr. *Glattfelder Gyula*, dr. *Mócsy István*, *Balás Lajos* rosznyói püspökök

Délután. Fél 4-5 órakor. A három szakosztály működése. I. Közművelődési szakosztály a déli kisteremben. II. Hitbuzgalmi és karitatív szakosztály az első ebédlőteremben. III. Szociális szakosztály az északi kisteremben.

Az előadások közül következőket fogják első nap, hétfőn letárgyalni:

I. A közművelődési szakosztályban:

1. A katolikus autonómiáról. Dr. *Hencz Károly* képviselő.

2. A katolikus népiskolák védelme. *Milner József*.

II. A hitbuzgalmi szakosztályban:

1. A Szent-László-Társulatról. Dr. *Várady Árpád* püspök.

2. Keresztény iskolatestvérekről. *Tóth Károly*.

3. Helyes adakozás. *Thym Adolf*.

III. A szociális szakosztályban:

1. A sztrájkokról. Dr. *Krüger Aladár*.

2. Békéltető bizottság. Dr. *Lakatos Géza*.

3. Leánykereskedés. *Gedőcze Sarolta*.

Ugyanazon időben az Eucharisztikusok értekezlete a diszteremben. A katolikus legényegyletek elnöki értekezlete a központi legényegyletben.

Öt órakor.

I. Nyilvános ülés.

1. A katolikus hitélet. *Molnár János* orsz. képvis.

2. A tekintély és közsabadság. Dr. *Mike Lajos*.

3. Legsürgősebb teendőink. Gróf *Zichy Nándor*.

4. Katolikus autonómia. *Rakovszky István*.

Este 8 órakor a diszteremben hangverseny a nagygyűlési tagok tiszteletére több tagok közreműködésével, rendezzi *Dombay Arthur*.

A nagyváradai bírák mozgalma.

Erkölcsei és anyagi függetlenségükért.

Ertekezlet a törvényszéken.

A magyar bírák mozgalma helyzetük javítása, anyagi és erkölcsi függetlenségük biztosítása érdekében nem egészen új keletű. E mozgalom azonban az 1903. évben Budapesten megtartott országos bírói kongresszus óta elcsendesedett. A rákövetkező áldatlan politikai viszonyok bekövetkeztével volt a magyar bírói karban annyi tapintat, belátás és áldozatkészség, hogy a nemzet és korona közt felmerült

nagy ellentétek megoldása útjába nem gördítette a maga helyzetének az alkotmány szempontjából is nagyjelentőségű problémáját, hanem türelmel várt a sötét napok elmúltára.

A mozgalom felújulása most a közéleti viszonyok szerencsés megváltoztával annál indokoltabb, mert éppen a közelmúlt szomorú napok eseményei megdöbbentően világítottak bele azokba a résekbe, melyek a bíróságaink függetlenségéről gondoskodó hazai törvényeinken az életviszonyok rohamos megváltozása következtében három évtized óta támadtak, a mint ezt a bírói függetlenségről szóló törvények megalkotása óta eltelt három évtized tapasztalatai kimutatták.

A magyar bírói kar mozgalmanak nem lehet célja harcok felidézése, hanem a szervezkedés nyújtotta azon mód megállapítása, melylyel a bírói függetlenség nagy elvéről szóló törvényes intézkedések hiányait megjelölhetik.

És ez a szempont az irányadó a bírák mozgalmanak elbírálásánál.

Az élet kényszerűsége készítette a bírakat arra, hogy akik egész életükben mindig a más ügyes-bajos dolgaival foglalkoznak, elvégre tördíjenek egyszer a maguk helyzetével is.

A magunk részéről pedig a mozgalomnak éppen a mostani kormányzat idejére eső intenzív felújulását hajlandók vagyunk annak a bizalomnak tulajdonítani, melyet a magyar bírói kar éppen a mostani kormány tagjaiba, de különösen az igazságügyminiszter működésébe vet. Emellett szól legalább az a körülmény, hogy a mozgalom megindulása és annak intenzív felújulása éppen oly időszakokra esik, mikor a magyar kormány élén oly egyének álltak, akiknek egyénisége a közjogi gravaminális politika erős hullámszárait kissé megcsillapítani tudta.

Most azonban a kormánynak az ígéretek meddő ösvényéről le kell lépnie és a bírák

már megjártam az élet kálváriáját, most csak azért imádkozom, hogy bocsássa meg neki vétkeiket az Isten. Én megbocsájtottam már a koporsónál, mert ott nincs többé sem harag, sem gyűlölet. Legyen neki könnyű a föld . . .

Margit hirtelen letörle könnyeit, melyet a szomorú visszaemlékezés csalt ki szemeiből és atyja után szólott:

— Édes apám, vendégünk jött! . . . Itt van Gellért bácsi! . . .

Gellért Endre a szigeti birtok tulajdonosa nagyon régen ismeretségben volt ezzel a családdal. Javakorbéli és roppant vagyonnal rendelkező férfi, és nagyon nagyon jó ember, ki nejét pár évvel ezelőtt vesztette el és tizenkét gyermekük anyátlan árva lett. Az apának nagyon jó lelke volt. A gyermekek a legjobb nevelésben részesültek, szerették egymást, hiszen az volt alapja az egész nevelésüknek.

Aztán úgy jártak kedvébe az édes apjuknak, hogy sokszor örömteljesen mondotta nekik atyjuk:

— Elköltözött édes anyátok, ti bennetek hagyta drága lelkét, amelyet ti meg is öriztetek és jók vagytok, aminő ő vala, és e jószágokért áldjon meg az Isten mindnyájotokat.

De a gyermekek nem lehettek soká anyánélkül.

A természet rendje úgy követeli, hogy ahol gyermekek vannak, ott anya is legyen.

És a gyermekek estéli imájukban előbb anyjukért és aztán egy jó anyáért imádkoznak, aki gondjukat viselje, szeresse őket és akit ők is szívesen.

És Gellért Endre a jószágos apa, mint régi ismerős állított be Szentiványiékhoz.

A szép fiatal asszony már letette a gyásztekete fátyolát és szerető mosollyal fogadta a

jó Gellért bácsit, kit így ismert gyermek-kora óta.

— Édes hugom! . . . szólott hozzá a tizenkét gyermek atyja. Minket egyformán sujtott a sors, és egyforma fátyolt viseltünk egy teljes éven át. Én egy jó hitvest — anyát vesztettem, te férjedet vesztetted. De az én lelkem azt parancsolja, hogy gyermekeimnek egy nemeslelkű nőt szerezzek — nekik anyát, nekem hitvest, kérlek tehát, légy anyja ennek a tizenkét árvának és urnője vagyonomnak. Mindent megteszek a kényelmedért, szeretni fogunk véghetetlenül, jöjj légy a feleségem . . .

— Édes jó Gellért bácsi! nem az érzelmek mostoha volta, vagy a szeretet hiánya az, amely nem enged igenlően válaszolnom a megtestelő szavakra. Én végtelen boldognak érzem magam, hogy egy ilyen nagytiszteletre méltó férfi kér nőül engem, de én nagyon szegény vagyok. Mit szólnának a rokonok ehez. És mit a gyermekek. Be sem fogadnának. Ki tudja, hátha ellenszenvenéznek mostoha anyjukat, én pedig csak szeretni tudok.

— Óh édes angyalom! E gyermekek nem úgy vannak nevelve. Sőt nagyon óhajtkák és szeretnék azt a frigyot. Én biztosítlak az ő szeretetükről, a magamérol, a rokonokérol. Jöjj, légy a gyermekeknek védő angyalá.

— Meg vagyok győződve a Gellért bácsi nagy szeretetéről, de itt egy oly nagy teletelőséggel állok szemben, amelyet gyöngeségemnél fogva nem tudnék teljesíteni. Kérem édes Gellért bácsi, mondjon le az én egyszerű személyemről. Nagy megpróbáltatások vezettek már engem az élet utain, most már csak ott szeretnék élni, ahol nyugalom és szeretet van részemre biztosítva. Ott pedig ahol tizenkét gyermek van . . .

— Ott pedig ahol tizenkét gyermek van! . . . Megértettem, nem is gyermekség ott anyának lenni. Erre csak egy nemeslelkű hölgy van hivatva aminő te vagy édes hugom és hogy be bizonyítsam, neked e gyermekek szeretetét és rajongását, amellyet téged várnak . . .

És ezzel föl ugrott Gellért Endre — bocsáss meg egy percre — mondá és távozott.

Kis idő múltán vissza tért az apa. Elől ő ment s vezette tizenkét gyermekét:

— Ime itt vannak azok a gyermekek, kiknek anyjuk lenni félsz. Ime hát itt előttök kérem meg ünnepélyesen kezéd. Titeket pedig föl szólítottak édes gyermekeim: Mondjátok meg, mi kifogástok van új anyátok ellen. Szóljatok mind annyian úgy, amint érzetek . . .

És szólott a legidősebb fiú:

— Jó anyánk! . . . Édes jó nénikénk! . . . Mi szeretettel óhajtkák atyánk boldogságát. Ami szeretetünk végtelen. Kérve kérjük, ne tagadja meg atyánktól kezét. Mi szeretni fogjuk, mint édes jó anyánkat, És amidőn a fiatal párok a a szülők áldását kérik, engedjék meg, hogy e frigyot a mi áldásunk és imánk kísérlje. És amilyen szent volt az az erény a mellyel édes anyánk nevelt föl bennünket, olyan szent lesz az a szeretet, amelyben mi új anyánkat részesíteni fogjuk . . .

Ezt esküvel fogadjuk! . . .

És ekkor a tizenkét gyermek sorban kezét csókolt jövendőbeli anyjuknak, a legkisebbik leányka pedig alig három éves repesve futott hozzá és így kiáltott föl!

— Édesz anám! . . . Édesz anám! . . .

És Szentiványi Margit kérője nyakába borult, és halk elfogult hangon mondá:

— Neked hű hitvesed, e drága gyermekeknek szerető anyjuk leszek! . . .

jogos és indokolt kívánságai elől elzárkózni nem szabad. Az az áldozatkészség és türelem, melyet épen a bírói kar mindenha tanusított a helyzetét illető kívánalmak érvényesítése dolgában, nagy súlyjal kell, hogy birjanak épen az előtt a kormány előtt, mely a közelmúlt gyászos eseményeken okulva a magyar alkotmány lehető biztosítására vállalkozott.

Igenis, van az alkotmány biztosításnak számos alkalmas módja, de kétségtelen, hogy a magyar bírói karnak anyagi és erkölcsi függetlensége ezek között is első helyen áll hatékonyasága, általános természete és garanciális értéke szempontjából.

Van azonban nekünk még egy más nem kevésbé nagy jelentőségű szempontunk.

A haladó és fejlődő élet a jogviszonyok ezer és ezer újabb és újabb változatát teremt meg, melyek minsüröbben provokálnak bírói eldöntést. Es mennél bonyolultabb lesz az élet a maga érdekviszonyaiban, nőttön nő vele a társadalmi élet érzékenysége is. A társadalmi élet ezen érdekviszonyaiba tevékenyen nyul bele a bírói jogszolgáltatató működése.

A bíró e beavatkozása nagyon káros lesz akkor, ha a döntése elé kerülő jogviszonyok igazságszótó elbírálásánál nem rendelkezik abbéli készletével azon életviszonyok ismeretével, melyek jogi vonatkozásaikban döntésére vannak bízva. Az ilyen káros beavatkozás, hogy mennyit árthat a jogbiztonság sérelmével az élet igazságos és helyes érdekeinek, azt nem szükséges bizonyítani. Amde a tudás és életismeret ebbéli készletét megszerezni hogyan legyen kedve és ideje egy olyan bírónak, aki a megélhetés keserű gondjaival küzködve elveszti szelleme érdeklődő természetét, rugékonyságát, bénítva érzi munkakedvét és nemes iparkodását.

Aki ezeket a rendkívül figyelemre méltó szempontokat mérlegeli, lehetetlen, hogy elítélje azt a mozgalmat, amelyet még évekkel ezelőtt indított a magyar bírói kar, s a mely mozgalomhoz most a nagyváradi kir. ítélőtábla és törvényszék bírái, továbbá a nagyváradi kir. törvényszékhez tartozó járásbírók bírái rajtuk kívül a nagyváradi főügyészség és ügyészség tagjai csatlakoznak.

A bírói függetlenségnek erkölcsi és anyagi biztosítása iránt megindult mozgalomban való részvétel megbeszélése céljából ugyanis ma, e hó 23-án délelőtt 10 órakor a törvényszéki palotában értekezletet fognak tartani a nagyváradi tábla, törvényszék és a törvényszékhez tartozó járásbírók bírái, a nagyváradi főügyészség és ügyészség tagjai. Az értekezlet iránt a bíróság körében rendkívül nagy az érdeklődés.

A kifejtett okokból mi csak helyeseljük a nagyváradi bírák mozgalmát és óhajtandónak tartjuk, hogy igazságos és méltányos kívánalmaik a bírói kar függetlenségének nagy érdeke szempontjából hovahamar teljesüljenek.

Az utolsó nap.

A nagyváradi mezőgazdasági kiállítás utolsó napja is elérkezett. Most, kapuzárás előtt szinte rosszul esik a gondolat, hogy ez a színes, élénk a hétköznapi szürkeségtől elütő élet ott a kicsinosított, rendezett Városligetben még csak néhány óráig tart, azután szétszedik a pavilonokat s kezdődik a munkások, társzekerek dolga. Amit annyi igyekezettel, buzgalommal, ügyszeretettel s önérzettel hordottak össze a

kiállítók, vissza kerülnek ismét a raktárakba, a gazdaságokba.

Azonban előreláthatólag a közönség felhasználja az alkalmat s ezt a néhány órát s ma valószínűleg ismét tömegesen látogatja a kiállítást.

A rendezőség intézkedett, hogy aki a ma látogatók közül az ezredik lesz, illetve aki az ezredik jegyet váltja ma, egy értékes tárgyat nyer, ami által emlékezetes lesz számára a kiállítás.

Különbö ma érdekes különleges látivaló is lesz a tárlaton. Délelőtt 10 órakor az Alta Separator r. t. készülékeivel bemutatja a friss tej fölözését és friss tejből a vaj készítését.

Ugyancsak ma egész nap működésben lesz a Kolozsvárról hozott állami gyümölcsaszaló gép.

Délután pedig katonazene szórakoztatja a kiállítás területén a közönséget.

A kiállítás ma, vasárnap este 6 órakor lesz berekesztve.

*

Mielőtt bezárulnának a kiállítás kapui, dacára, hogy az összes kiállítókról már megemlékeztünk, érdemesnek tartjuk, hogy visszatérjünk még egyszer azokra a nagyváradi kiállítókra, akik figyelemreméltó tárgyaikkal közreműködtek a kiállítás sikerén.

Mindjárt a gazd. egyesület pavillonja bejáratánál találkozunk egy évszázados nagyváradi cég, a *Dei Ortó* magkereskedés gazdag magkollekciójával. Ezeket legjobban dicsérik azok az óriási, remek vetemények, amiket egyes kiállítók ezen cég magvaiból termeltek s ezért ügyes dolog volt azokat közvetlen a magkollekció alá elhelyezni.

Ugyancsak itt találjuk a *Radó Samu* és társa cég kitűnő kötél és kenderáruit. Minden darab kötél, kender, szatyor stb. mintha remekbe készült volna, meglátszik rajtuk az ügyes, gondos munka, amelyet a miniszter is elismert.

Moskovits A. és fia szeszgyára, malom és árpagyöngykása malom készítményei egész állványt foglalnak el s gazdagítják a gyár jó hírnevét.

Friedl és Jörös kereskedők remek és nagy csoportot állítottak ki az általuk készített pompás befőttek és más gyümölcs konzervekből s ugy ezek, mint az élesztő nélkül használható kuglóf-lisztjükből készült sütemények különösen a hölgyek érdeklődésének voltak központja.

Nagy feltűnést keltett a *Breitner József* által kiállított Rapid kályha, amely egy iv papir elége után már meleget ad. Ez a nagy jövőjű fűtőberendezés *Parche Károly* honv. hadapródiskolai tanár találmánya s ha a közönség jobban megismeri, általános elterjedésre számíthat, amit meg is érdemelne, annyira ügyes és aránylag elég olcsó, mert minden cserép kályhára alkalmazható.

Berkés Bertalan festékárúkból állított ki szép csoportot.

Sinka László gubás mester itt is bemutatta már ismert kitűnő minőségű és a külfölddel versenyző pokróc-áruit, amelyek annak idején a milleniumi kiállításon is feltűntek.

Moskovits Mór és fia szesz és vegyigyára a különféle gyógyszer-praeeparatumokból mutat be választékos kollekciót.

Friedländer Hermann divatos női kalapokkal és férfi szalmakalapokkal szerepel a tárlaton.

Egy egész fülkét foglal el *Dudinszkyné*. *Szedlarik Anna* mesésen szép női kézimunka-tárlata. Ez maga egy kis kiállítás, amely külön is megérdemelné a megtekintést. A női kézimunka minden faja szebbnél-szebb darabokkal van képviselve s mindmegannyin az izlés, rutin, ügyesség ömlik el. Az ember alig tud betelni ezeknek a szép tárgyaknak a nézésével.

Bár nem oly gazdag, de szépségben szin-

tén kiváló a *Christóne Dus* Ilona kézimunkacsoportja. Ezeken is feltűnik azonnal a nemes izlés, gyakorlottság és ügyesség.

A legnagyobb elismerés illeti özvegy *Des Echerolles Kruspér* Sándorné urnót, a városi árvaház elnöknőjét, hogy bemutatta az árvaház növendékeinek szalmafonás munkáit. A kis 4—8 éves gyermekek ott a kiállításban is fonják a szalmakalapnak való szalmaszalagokat. A kiváló urnőnek *Darányi* miniszter is kifejezte a megnyitásnál elismerését.

A borok, szőlő és gyümölcs kiállítás mérsélen gazdag. Száz és száz üveg finom bor, köztük 80—90 éves termékek. Legtöbb Székelyhidről. A váradiak közül kiállítottak *Balassovits Jenő*, *Molnár Lajos*, *Tichy Gyula*, *Nagy Márton*, *Szathmáry Király Andor*. Kiválik *Stettner* István csoportos borkiállítás, nemcsak izléses elhelyezésével, hanem a borok kiváló minősége által is.

A szőlő-csoportban legjobban meglepte a látogatókat *Stettner* István mesésen gazdag kollekciója; mintegy 100 faj szebbnél-szebb csemege faj van szép sorjában s a legkiválóbb fajok vannak képviselve. A jury is teljes elismeréssel adózott a kiállítónak, mikor az arany érmet ítélte *Stettnernek*.

Méltóan sorakozik e mellé *Molnár Lajos* szőlő csoportja.

Egy hosszú asztalt foglalnak el a szebbnél-szebb gerezdek.

A kertészeti csoportnál ifj. *Jelinek Ferenc* pompás, hatalmas pálmáival s más déli növényeivel tűnt ki; — *Farkas József* pedig remek nyiló virágaival és gondosan, szakszerűen nevelt kiváló gyümölcs fáival az ezüst érmet nyerte.

Külön télszerben vannak kiállítva *Rosenberg Izsó* igen szép cement munkái. E téren *Rosenberg* olyan ipart teremtett Váradon, amely egy a külföld, mint a főváros hason iparágaival kiállja a versenyt s nemcsak a helyi szükségletet látja el kitűnő munkáival, hanem másutt is piacot foglal.

A fémiparnál első sorban jöhet figyelembe *Tátrai Sándor* vasöntődjének gyártmányai. Ez a kezdő vállalat már is figyelmet keltett magára iránt gyártmányával.

Szép dolgokat állítottak ki a *Gitye Demeter* és fia, továbbá a *Rozsly Géza* utóda cégek. Mindkettő öregbitette régi jó hírnevét.

Az idől ges állat kiállításokon is szép példányokat állítottak ki a nagyváradiak.

Meg kell még emlékeznünk a kiállítás egyik ritka nevezetességéről a *Kalugeri »Izbuk«* időszaki forrás mintájáról, amely a halcsarnok mellett van tuf-kövekből összerakva s amely teljesen az eredetinek megfelelő fizikai alapon működik. A természeti ritkaság ezen hű mását dr. *Tóth Mihály* főreáliskolai tanár készítette el. A forrás minden 3 percben működik.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő multunk folyamán a fejünk fölött elsuhant éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarországnak keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatasoraiban megállották helyüket. Mitollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az uj-korszak örömnapjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás vesződséges munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelke-

dése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják ma a közélet méltó, igazi vezetési s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik, a melyekért a mi sajtónk munkásait valaha tömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiak vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka Ottokár* székesfejérvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a tenkölt missiót lelkünk egész idealizmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen iparkodunk betölteni.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a keresztben tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiak. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztességes sajtó harcmódorában*. Szencziókat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultuszt nem üzünk. Sem mások hiúságát nem kamatoztatjuk, sem mások gyöngéiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunkban joggal számíthatunk a becsületes, hithű, hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató lesz és összefoglaló tárgyilagos történetét adja az 1906-ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 "

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 "

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 "

A »TISZANTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTÓ.

Szept. 15-23. Kiállítás Nagyváradon.

Szept. 23. A kiállítás bezárása.

Szept. 23-26. A VI. kath. nagygyűlés Budapesten

* **A polgármester hivatalvizsgálata.** A városházán nagy a szorgalom. Minden hivatalnok hatványozott szorgalommal gyűri a munkát és várja a polgármestert, aki a napokban fogja megkezdeni a hivatalvizsgálatot. Különösen irodákban a rózsás ujjak alatt csak úgy csattog az írógép és ömlik a kézmunka. A polgármester, egész biztosra vehető, hogy nem fog találni restanciát a hivatalokban, mert minden szakasz mondhatni dicsegetes szorgalommal igyekezett a közügyeket lebonyolítani a nyár folyamán elolvadt fizetésrendezés dacára is.

* A székesegyház restaurációja.

Péntek este eresztették le a székesegyház Káptalansor felőli tornyánál az ugynevezett toronygombot, mint a minap a keresztet, újraaranyozás céljából. A toronygomb, mely az említett kereszttel együtt a rezidencia város felőli szárnyának földszinti folyosóján várja megújulását, vaspléhből készült két végén, behorpadt tornyhoz hasonló alkotmány, melynek hossza 1 méter 50 cm., szélessége pedig 1 méter 20 cm. A kereszt és gomb aranyozását az előnyösen ismert aranyozó, Győry János vállalta el, ki nem a rég rezidencia-udvar hatalmas kovácsolt vasrácskapuját is aranyozta s néhány évvel ezelőtt az olasz templom diszitő munkálatánál is szerepelt.

* A belügyminiszter az orvosokért

A belügyminiszter tegnap körrendeletet intézett minden vármegye törvényhatóságához. A körrendeletben értesíti a miniszter a törvényhatóságokat, hogy kör és községi orvosi intézmény hiányain akar segíteni. Hogy ezt minél könnyebben megtehesse, a törvényhatóságokat mint érdekeltet is meg fogja hallgatni. Ez ügy hosszabb tanulmányozás tárgyát képezi, azért kimutatásban kívánja összefoglalni a községi és körorvosok viszonyait minden vármegye területéről. A miniszter három kimutatást küldött, hogy a szerint a legpontosabban vegyék fel a szükséges adatokat.

* A muzeum újrendezése.

Tegnap említettük, hogy a biharmegyei és nagyváradai régészeti és történelmi egyesület gyűjteményeit Középegy Gyula és Cserni Béla nagy buzgómással rendezik. Azt azonban kifejeztük hihető adni, hogy amíg a rendezés tart, a muzeumnak csak az a három terme van elzárva a közönség előtt, a melyekben a rendezés folyik, azaz a Schlauch-tér felé néző első három terem. A muzeum többi termei, tehát az egész Ipolyi gyűjtemény, a gazdag képtár késő őszig rendelkezésére áll az okulást, műélvezetet kereső közönségnek.

* **Uj doktor.** *Letső* László ügyvédjelöltet, a nagyváradai jogászfutárságnak egyik legképzettebb tagját tegnap avatták Kolozsváron egyhangú kitüntetéssel letett szigorlati után az államtudományok doktorává. A derék ifjunak a magyar királyi pénzügyminiszterium a selmeci bányakadémián folytatandó bányajogi tanulmányaira 1000 kor. stipendiumot adományozott.

* Andrassy szobrának leleplezése.

Mint ismeretes, Andrassy Gyula gróf szobrának ünnepélyes leleplezését ez év október havára tervezte a szoborbizottság. Az ács és kőműves iparosok közt kitört válság miatt azonban akkorra a szobrot felállítani nem lehet. A szoborbizottság, hogy a leleplezés elhalasztását elkerülhesse, a hadügyminiszteriumhoz fordult és katonai segítséget kért. A kérelmet azonban a hadügyminiszter nem teljesítette, s csak arra mutatkozik hajlandónak, hogy a rend fenntartására vezényel ki katonai erőt. A nem várt elutasítás miatt a szoborleleplezés bizonytalan időre halasztódik, s így csak a jövő tavaszra lehet remélni az Andrassy szobor leleplezését.

* A Központi Takarékpénztár alapítványa.

A Központi Takarékpénztár értesítette *Rimler* Károly polgármestert, hogy az ujonnan kibocsátott részvények elhelyezésére alakult syndikatus elhatározta, hogy a részvények kibocsátásából reá eső nyereségből 600 koronát adományozott a tűdőzés elleni mozgalom támogatására. Az üdözeget tegnap be is küldték s az »Központi Takarékpénztár alapítvány« cím alatt fog kezeltetni.

* **Nagyjaink hamvainak hazaszállítása.** A Műemlékek Országos Bizottsága csütörtökön küldte el Konstantinápolyba azokat a koporsókat, a melyekben II. Rákóczy Ferenc, Thököly Imre, Zrinyi Ilona és gróf Eszterházy porait fogják hazaszállítani Magyarországra.

* **Kinevezések.** A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök a járási számvevői teendőik ellátása iránti megbízással az abauj-tornai járásba *Karsai* Zsigmond nagyváradai számtisztet végleges minőségű pénzügyi számellenőrré és *Pachhoffer* Jenő soproni lakost pedig ideiglenes minőségű pénzügyi számtiszté, a nagyváradai pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez, továbbá a nasszói járásba *Karácsonyi* Gerő berettyóújfalui adótitstet ideiglenes minőségű pénzügyi számellenőrré a besztercei számvevőséghez, a hajduböszörményi járásba *Simon* Pál okleveles jegyző biharudvari lakost ideiglenes minőségű pénzügyi számtiszté a debreceni pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez, az ólublói járásba *Vékes* Sándor nagyváradai pénzügyi számtisztet ideiglenes minőségű pénzügyi számellenőrré, valamint a vaskóhi járásba *Bihari* Lajos székelyhidi, az élesdi járásba *Mezei* Dezső nagyszabeni adótitstet, állomáshelyén való meghagyással pedig *Rács* Fülöp pénzügyi számtisztet, a magyarcsekei járási számvevőt végleges minőségű pénzügyi számellenőrré a nagyváradai pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez nevezte ki.

* Elbocsátott vámfelügyelő.

Beckay Artur volt városi vámfelügyelőt ezelőtt 5 évvel, az előfordult szabálytalanságok miatt a polgármester állásától felfüggesztette. Az ügy azóta huzódott, míg a város törvényhatósága másodfokban helyben hagyta az elbocsátást. Felebezés folytán a belügyminiszter elé került a dolog, aki most értesítette a várost, hogy az elbocsátást. harmadfokban is helybenhagyja, mert a megsemmisítésre nem lát okot fennforogni. Most tehát jogerőssé vált *Beckay* Artur elbocsátása s a polgármester véglegesen betöltheti a vámfelügyelői állást, illetve most már fővámellenőri állást.

* **Egyházkerületi gyűlés.** A dunameléki ev. ref. egyházkerület ma délelőtt folytatta tegnap kezdett gyűlését *Darányi* Ignác főgondnok és *Baksay* Sándor superintendens elnöklése alatt. A gyűlés megválasztotta a konventi rendes és pótagokat és az egyházkerület vagyongazdálkodását.

* A belényesi képviselőtestületi tagok választása.

Lapunk 1906. szeptember 21-iki 216. számában a fenti címen egy cikk jelent meg, mely a kérdéses választásnál előfordult szabálytalanságok elkövetőjének *Tempeleán* Dezső belényesi szolgabíróát nevezte meg. A nevezett szolgabíró a Tiszántul közleményének személyét illető részét a Szabadság tegnapi számában közzétett nyilatkozatban megcáfolja. Amidőn mi e nyilatkozat alapján lapunk kérdéses cikkének *Tempeleán* személyére vonatkozó részét akként igazítjuk helyre, hogy a szóban forgó választásnál felmerült szabálytalanságok őt már azért sem terhelhetik, mert a kérdéses választást nem ő vezette, kijelentjük, hogy a kérdéses ügyben mi információt telefonon a belényesi jegyzői hivatalból kaptunk úgy, amint leközöltük. Amint irtunk, azt ezen információk alapján irtuk meg az igazság szolgálatában, sine ira et studio, sértő szándék nélkül, amint hogy lapunk ismert iránya és egész multja is bizonyosság reá, hogy sohse volt kegyerünk egyének meghurcolása, emberek kisebbitése. Epén ezért részünkről felette sajnáljuk, hogy a kérdéses esetben jóhiszeműségünk a téves információknak áldozatul esett.

* **Kossuth Ferenc beteg.** Mint fővárosi tudósítónk jelenti, Kossuth Ferenc tegnap a temetőben meghült és csúszos bántalmi megújultak. Allapota azonban nem ad komoly aggodalomra okot.

* **Kristóffy csak gyomorbeteg.** Kristóffy Józsefről, a darabont korszak szomorú emlékü belügyminiszteréről a napokban nagyon kalandos hírek kerültek forgalomba a fővárosi és vidéki sajtóban. Azt írták róla, hogy nagyfokú idegbaja miatt egy drezdai szanatóriumba szállították. Egy most érkező drezdai táviratunk szerint Kristóffy József néhány hét óta csakugyan egy drezdai szanatóriumban gyógykezelés alatt van, azonban nem ideg-, hanem gyomorbeteg miatt. Táviratunk még azt is hozzászólja, hogy Kristóffy ez idő szerint egy szociálpolitikai munkán dolgozik. Ugy látszik, meg akarja szolgálni, amiért a Társadalomtudományi Társaság választmányi tagjává újból megválasztotta.

* **A Páris-patak korlátai.** Városunk egy elcsufítója a Páris-patak most új korlátokat igényelt. A város a szükséges munkálatokat teljesítette is, így például a Szentpéteri-utcai patak részletén. Most a javításokkal még jobban el lett csufítva a patak. A tarka, girbe-gurba korlátok úgy néznek ki, mint valami falusi rémek, melyek igyekeznek Nagyvárad színjátékát sülyeszteni. Ideje volna már azt a büzhődöz szemét árkot szabályozni és akkor a javítási munkálatok nem növelnék a város fölösleges kiadásait.

* **Románok a nagyvárad kiállításán.** Akik figyelemmel tekintették meg a nagyvárad mezőgazdasági kiállítását, bizonyára észrevettek ott egy kis pavillont, amelyben két bezneyi román fiú: Butyóri Simon és Onyika Demeter dolgoznak esztergával, *Czinka Dezső*, bezneyi áll. anyakönyvvezető vezetése és felügyelete alatt. Meg kell említenünk még, hogy Czinka Dezső, kit a Körösvölgy vidékén ezer mesternek neveznek, ezelőtt mintegy 10 évvel került erre a vidékre és azóta igazi önfeláldozással fáradozik a román nép kulturális előhaladásán. Az ő érdeme az is, hogy ezelőtt 6 évvel a Körösvölgyön, a románok között, két fogyasztási szövetkezetet létesített, az egyiket Óssiben, a másikat Beznyén. Tavaly télen egy államilag segélyezett faskolai tanfolyamot létesített Beznyén, amelyet aztán igazi szakértelemmel vezetett. Ebből a tanfolyamból került ki a két fenn nevezett román fiú is, kik most a nagyvárad kiállításán vannak és ott az esztergával önállóan is dolgoznak és szebbnél szebb butoradarokat készítenek. Czinka Dezsőnek most az volna a szándéka, hogy a Körösvölgyön egy nagyobb szabású ipariskolai tanfolyamot létesítsen, ha t. i. az állam segédkezet nyújt neki. Hát bizony ez igen üdvös dolog volna és amennyire mi ismerjük Czinkát, biztosra vesszük, hogy ő ezen a téren is szép eredményt fog elérni, ugyan azért nagyon de nagyon ajánljuk őt az illetékes körök figyelmébe.

* **A belényesi kórház költségvetése.** A belényesi nyilvános jellegű közkórház 1907. évi költségvetését tegnap küldte le a miniszter. A költségvetést a miniszter nem hagyta jóvá. Kifogásolta a napi ápoltatási költségek előirányzatát. A betegek ellátására ugyanis napi 1 korona és 82 fillér volt felvéve, a miniszter ez összeget igen magasnak találta és 1 korona 40 fillérre redukálta, oly megjegyzéssel, hogy 1 korona 40 fillérből takarékos gazdálkodás mellett ki lehet jönni. Továbbá igen magasnak találta a miniszter az 1905. évi és az 1907. évi különbözetet is. 905-ben 21374 korona 99 fillér volt felvéve és 1907-re már

minden különösbbe indok nélkül 34537 kor. és fillér van felvéve. Még több pontozatot is kifogásolt a miniszter, melyekből azt következteti, hogy a költségvetés reális alappal nem rendelkezik.

* **A rendőrség államosítása.** A belügyminiszteriumban már régebben tervezik a rendőrség államosítását, sőt mint többször említett tettünk a kiszivárgott hírekről, dolgoznak is már jó idő óta ez irányban. Ugy látszik, most már komolyabb mederbe van terelve a kérdés. Erre vezethető vissza az a rendelet, amelyet most küldött szét a belügyminiszter a törvényhatósággal bíró városokhoz s azon vármegyékhez, amelyek területén rendezet tanácsú városok vannak. A rendelet tegnap érkezett meg Nagyvárad városához. Felhívja a miniszter a várost, hogy az alkalmazásban levő rendőrségi személyzet létszámára és illetményeire vonatkozó adatokat, az egyes állások fizetését, lakbérét októker 15-ig közölje. A rendőrkapitányokra vonatkozólag feltüntetését kívánja annak is, hogy a helyhatósággal szemben hivatali s szolgálati viszonya a szervezeti szabályrendeletben szabályozva van-e s miként. Az őrszemélyzetre vonatkozólag feltüntetendő, hogy hány teljesít tisztán rendőri s hány egyéb (kapus, kézbesítő) szolgálatot.

* **Mérgezés egy örültek házában.** Turinból táviratozzák, hogy az ottani örültek házában tegnap tinta halat adtak a betegeknek ebédre. A halak romlottak voltak s így a betegek mérgezési tünetek jelentkeztek. A romlott halak okozta kin következtében a betegek a kórtermekben reitenetes jeleneteket idéztek fel. Egymásra rohantak és ültelgették egymást nagy kinokat szenvedve. A kórház személyzete és a betegápolók csak a legnagyobb fáradsággal tudták végre megfékezni a dühöngő betegeket. A vizsgálatot megindították, hogy a romlott halak miatt kit terhel felelősség.

* **A székelyhídi vasut** A megyei törvényhatóság június 20-án tartott gyűlésen határozta el, hogy Nagyszalontán a vasuti indóházhoz vezető utat a törvényhatósági közutak hálózatából kitorli és vasuti utnak minősíti. A miniszter e közgyűlési határozatot, most küldte le és a jóváhagyást azon indoklással tagadta meg, hogy a szervezett indóházhoz vezető ut több törvényhatósági utnak képezi részét, melyből önként következik, hogy a vitás ut is az legyen.

* **Az angol vendégek Budapesten.** A székelyvárosban időző angol vendégek, mint tudósítónk jelenti, ma délelőtt megtekintették a Barcsay-utcai középiskolát és az Erzsébet nőintézetet. Utána a Bazilikát szemléltek meg. A Szent István templom szépségei nagyon megragadták az angol vendégek figyelmét. A királyi várpalotáról és környékéről, melyet szintén megnézték, valóságos elragadtatással nyilatkoztak. A királyi várpalotából a vendégek a Mátyás templomba hajtottak, majd megtekintették Szent István királyunk szobrát. Délben megnézték az országháza épületét, ahol Návay Lajos képviselőházi alelnök fogadta és kalauzolta az angolokat.

* **A Bioskop a Kossuth szobornak.** Narten György a Nagypiac-téren működő bioskop tulajdonosa tegnap bejelentette dr. Adorján Emilnek mint a Kossuth-Szoborbizottság elnökének, hogy a nagyvárad közönség érdeklődésének és pártfogásának viszonzásául a keddi esti előadás összes bevételének felét felajánlja a nagyvárad Kossuth Lajos szoboralap javára. A szoborbizottság hálásan fogadta az ajánlatot s így a szeptember 25-iki előadás mely alkalommal a bioskop pénztáránál a Szoborbizottság egyik ellenőrző tagja is ott lesz, bizonyára szép összeggel fogja gyarapítani a hazafias célu alapot.

* **A belényesi lunkai hidak építése.** A vicinális közutak mérnöke Székely Sándor jelentést tett a belényesi lunkai utvona-

lon lévő hidakra vonatkozólag. Jelentésében 8 hidat említ a mérnökség, hogy javításra szorul. A hidak javítását sűrűsösen kéri elrendelni a mérnökség, mivel a kőműves munkák ideje már igen előre haladt és a közérdek megkívánja, hogy a hidak még ez év folyamán ki legyenek javítva. A nyolc hid között két hid olyan állapotban van, hogy azon a közlekedést be kellett szüntetni. Egy hidat pedig nagyobb veszélyek elkerülése végett alá kellett támasztani. A javítási költségek 4450 korona és 20 fillérbe kerülnek.

* **Öngyilkos kis leány.** Tegnap este Bécsben egy nyolc éves kis leány, afelett való bánatában, hogy iskolába kell járnia, a harmadik emeletről levetette magát és szörnyet halt.

* **Kóbor cigányok garázdálkodása.** Erdőtelekről jelentik, hogy ott Ralóczkay Jánost és feleségét kóbor cigányok megtámadták az országuton és megkötözve őket kirabolták, sőt az embert egy revolver lövéssel meg is sebesítették.

Dénes Béla

china-ezüst gyári rak-tára Nagyvárad, Bémer-tér.

Iparművészeti ujdonságok, bronz és china-ezüst dísz tárgyak, használati cikkek. Evőeszközök a legtartósabb ezüstözéssel. *Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések.* Cirus ezüstfém tisztító.

TANÜGY.

Az iskolai értesítőkről.

III.

(8)

Állami, községi intézetek.

(Dr. H. L.) Mint cikkezésünk elején említettük már, az értesítő ismertetésénél a főszólyt katolikus intézeteinkre fektettük. Velük behatóbban, szigorúbban, többet foglalkoztunk, mert tőlük többet követelünk, hiszen minden varakozásunkkal feljűk fordulunk. A hozzánk beküldött egy-két állami, községi iskoláról ezek után kevés a mondanivalónk.

Szó lesz itt a nagyvárad felső kereskedelmi iskoláról, a nagyvárad polgári fiúiskoláról, a nagyvárad polgári leányiskoláról és a vele kapcsolatos női kereskedelmi tanfolyamról, végezetül, a belényesi állami elemi leányiskoláról s a vele kapcsolathal levő óvodáról.

A kereskedelmi iskola értesítőjét Kovács János dr. igazgató szerkesztette. Az értesítő az intézet tizennyolcadik évről számol be. Az évkönyv élén igazgatói megnyitó beszédet olvasunk a lefolyt tanévrre.

A beszéd a dohányzás és az alkoholizmus ellen irányul s helyenkint egészséges erkölcsi principiumokat állít föl. A beszédet követi az intézet főntartó területének s az iskola bizottságnak föltűntetése. Az iskolát a nagyvárad kereskedelmi csarnok tartja fönn, az állam pedig segélyezi.

Következik az iskola személyzete. A haktatók külön rovatban vannak felsorolva. Az iskola szervezetéről szóló fejezet az érdeklődőkre sok tekintetben tanulságos. A végzett tananyagról, a használandó tankönyvekről, az iskola rendtartási szabályáról külön fejezet számol be.

A rendtartási szabályzat első pontja figyelmébe ajánlja a tanulóknak a vallás buzgó gyakorlatát.

Érettségire 36 tanuló jelentkezett, közülök érett lett 29, míg 7 tanuló most javít szeptemberben.

A tanárok közül többen működtek irodalmilag a város társadalmi életében is. Batori Ferenc a finn és lapp viszonyok alapos ismerője, lapunkat is gyakrabban kereste föl tanulságos dolgozataival.

A tanári és ifjúsági könyvtár egy-két katolikus irányu munkával is gyarapodott ajándékozás útján. Az intézetnek Széchenyi-önképzőkörre, segítő-egylete is volt. Több ifjúsági ünnepélyt is rendeztek. A tanulók érdemsorozata egyenkint nincs kitüntetve! Csak statisztikai áttekintést találunk. A vallási hovatarozandóságot ugyanígy kezeli az értesítő. Ebben a formában is látjuk azonban, hogy az intézetben a tanév végén 23 katolikus és 80 zsidó tanuló volt. Az összes keresztény tanuló száma 38 volt, ezzel szemben a zsidóké 80. A zsidók 67 százalékát tették a tanulóknak!

Különös mondanivalónk ugyan nincs az értesítőről, adott körülmények közt azonban bizonyos jóakaratot valláserkölcsei tekintetben nem vitathatunk el tőle.

Nem nyilatkozhatunk így a nagyváradi községi polgári iskola évkönyvéről, amely egyébként annyira általános, szintelen keretekben mozog, hogy még csak tanulóit nevével sem tünteti elénk. Pedig ez az intézet sokkal szabadabb kézzel dolgozhatna, mint a kereskedelmi iskola.

Volt ugyan 125 zsidó a polgári iskolás fiúk között, a keresztények száma azonban ezzel szemben mégis 315-re rugott, közülük 186 katolikus volt.

A nagyváradi községi polgári leányiskola értesítőjének egybeállítását dicséretes gondosság jellemzi. Bevezeti a programot az iskola növendékeinek budapesti tanulmányutja, érdekes munkatársunk, özvegy Személyi Kálmáné dr-né tollából. A leírás annyira részletes, hogy még a budapesti napok programját is közli, felsorolva villamost, lóvasutat, omnibuszt, vásársarnokot és hajógyárat. Ettől eltekintve igen értékes és élvezetes a közlemény. Az iskolai évről meglehetősen szintelenül előadott történetéből szemünkbe ötlük egy-két derék, hazafias iskolai ünnepély, amelynek rendezésében özv. Személyi Kálmáné és Beleznyai Antalé a fő érdem.

Említést találunk az értesítőben a feminista Rosenberg Augusztia hospitálásáról is. Cui bono?

A tanulók névsorát föltünteteti ugyan az értesítő, az érdemsorozatot, vallási viszonyokat azonban csak statisztikailag.

A statisztikai táblázatokban sok a bosszantó sajtóhiba, ami az áttekintést szinte lehetetlenné teszi. Mindössze annyit lehetett belőle megállapítani, hogy az intézetnek év elején 243 tanulója volt, évvégére maradt 230. (Az értesítő itt is tévesen 120-at közöl!) A tanulók óriási percentje zsidó. Pontos adatokkal a hibás statisztika alapján nem szolgálhatunk.

Az értesítő befejező részét a női kereskedelmi tanfolyamról szóló beszámoló teszi. A tantolyam tanárai között Kertész Miksa premontrai főgimnáziumi tanár nevével is találkozunk. A kurzus 31 hallgatója közül 22 zsidó volt.

A belényesi állami elemi leányiskola s a vele kapcsolatos kisdudóvó értesítőjét sok jóindulattal s általában véve keresztény érzéssel állította egybe Pappné-Sipos Julia igazgatótanító. A bevezető cikk boldogult emlékezetű Németh József belényesi esperesplebánost, volt gondnoksági elnököt parentálja el kegyeletes sorokban. Az iskolai év története igen ügyesen, változatosan van megírva. A tanulók név szerint, vallásuk s érdemsorozatuk megjelölése mellett vannak föltüntetve. A minden tekintetben derék füzetkét a Szent-László nyomda állította ki igen csinosan.

Ezekben ismertettük a hozzánk küldött értesítőket. Ha Isten éltet bennünket, a jövőben is a most megjelölt irányban folytatjuk az ismertetést, még pedig akkor már jóval több anyaggal, hiszen a Tiszántul nemcsak a nagyváradi egyházmegyének, hanem ez idő szerint egész Magyarországnak egyedül álló vidéki magyar katolikus napilapja.

Egyébként pedig új iskolai év küszöbén állunk. Meghalt a régi, élén az új. Adjon, neveljen új harcosokat a megtisztult, megújult magyar közéletnek. A hazának, az egyháznak. Sohase feledjük, a kié az iskola, azé a jövő.

Az iparoktatási bizottság ülése.

Tegnap délután 5 órakor tartotta meg az iparoktatási bizottság rendes ülését. Az ülésen jelen voltak: Rimler Károly, Rechné Bauer Zsófia, Radó Ignác dr, Vuicskics Gyula dr, Guttmann József, Ragány János, Hoványi Géza, Stark Gyula, Cser János, Mártonffy Marcel dr, Auspitz Adolf, Czeglédi Jenő, Bercsey György, Andriska Károly, Gábel Jakab, Jancsó Károly, Sztarill János.

A polgármester az ülést megnyitotta és a tárgysorozat következt, első pontja az üresedésben levő elnöki helynek betöltése, Guttmann József bizottsági tag indítványára a bizottság Ragány János városi főszámvevőt választotta meg egyhangulag. Ragány János elfogalva az elnöki széket Rechné Bauer Zsófia igazgatónő a női kereskedelmi iskoláról tesz jelentést, mely szerint a miniszter az iskola megalakulását az esetben, ha 30 tanuló jelentkezik engedélyezi. Az iskolánál alkalmazandó tanerők megválasztásával később fog foglalkozni a bizottság, addig pedig a jelenleg működő tanerőket erősíti meg. Foglalkozott a bizottság a szerda és szombati tanítási idővel. Hosszabb vita után azt a határozatot hozták, hogy mivel a tanulók száma igen nagy, a rendelkezésre álló helységek pedig ebben az időben nem megfelelőek, a tanítás idejét szombatról csütörtökre teszik át, amikor a szerdáról esetleg kimaradó feles számú tanulók szintén részesülhetnek tanításban. Ezután a bizottság határozatilag mondta ki, hogy az ipariskolák október 3-án, ha azonban a szünet ekkor kezdődne az esetben 6-án kezdődnek meg a tanítások. Apróbb igazgatói jelentések, folyó ügyek után az ülés 6 órakor véget ért.

TÁVIRATOK.

A Szent István-rend Boroszlóban

Bécs, szeptember 22. A »Wiener Zeitung« közli: Dr Kopp György boroszlói biborosérek a Szent István-rend nagykeresztjét kapták.

A cári család utazása.

London, szept. 22. Pétervárról jelentik: Hir szerint a cár, vagy legalább a cárné gyermekeivel legközelebb hosszabb tartózkodásra Darmstadtba utazik.

Nikolajev ezredes gyilkosai.

Budapest, szept. 22. (Saját tud. táv.) Varsóból jelentik, hogy a város nyugodt és pogromtól nem kell félni. A forradalmi pártoknak nem volt részük Nikolajev tüzérezredes meggyilkolásában. Az ezredes bosszúnak lett áldozata; katonák ölték meg, mert néhány társukat a 3 ik tüzérdandár zendülése alkalmából agyonlövötte.

Robbanás a házkutatásnál.

Budapest, szept. 22. (Saját tud. táv.) Pétervárról jelentik, hogy egy házkutatás alkalmával a rendőrök egy fiatal ember szobájában egy dobozt találtak, amely mikor megérintették, felrobbant. Két titkos rendőr és két rendőrbiztos meghalt. Több rendőr és tiszt megsebesült.

A siedlici mézszárlások.

Budapest, szept. 11. (Saját tud. távirata.) A külügyi államtitkár tegnap fogadta az angol zsidók küldöttségét, mely felhárító részleteket közölt a siedlici zsidó mézszárlásról. A beszéd oly nagy hatást tett az államtitkár, hogy a külügyminiszter előterjesztésére táviratban utasította a pétervári angol nagykövetet, hogy az orosz kormánytól sürögősen orvoslást nyerjenek.

Várfogságra ítélt lapszerkesztő.

Budapest, szept. 22. Pétervárról jelentik: A törvényszék Margolin ügyvédet a Radikál szerkesztőjét, egy évi várfogságra ítélte és megtiltotta neki, hogy a legközelebbi 5 év alatt újságot szerkesszen vagy kiadjon.

IRODALOM.

Magyar Szemle A régi jónévű szépirodalmi lap következő tartalommal jelent meg: Táltos: A pesti nyelv. Lehotai: Modern történelmi nézőpont. Dutka: Hivogat a pusztá. Szemere: András lelkiismerete. Csáth: A sebes. Regény. Marcus: A hétről. Irodalom. Szerk. üzenetek.

Egyetemes Kritikai Lapok. A jeles kritikai folyóirat legutóbbi száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: Hörli: Vezér-elvek a józan esztétika terén. Katonai iskolánk nevelésügyének kritikája. Könyvek bírálata: Dr. Vuicskics Gyula, Megszentelt hazaszeretet. Birálja Magister. Könyöki József: A középkori várak; bírálja dr. Krüger Aladár. Bartha: Alvás és álom. Birálja: — — Szemlék szemléje.

Magyar gazdaszövetségről. Ezen a címen ismertető füzet jelent meg, mely arra szolgál, hogy tájékoztassa azokat, akik a Gazdaszövetséget közelebből meg akarják ismerni s érdeklődnek afelől, hogy a Gazdaszövetség mely irányban fejt ki hasznos tevékenységet és fennállása óta mily nagy és fontos szolgáltatásokat teljesített a köz javára. A Magyar Gazdaszövetség (Budapest. Úllői ut 21) ingyen küldi meg a kis füzetöt minden hozzá fordulónak.

EGYESÜLETEK.

A nőegylet gyűlése. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet a tegnapi napon özv. báró Gerliczy Félixné elnöklete alatt gyűlést tartott, melyen résztvettek: Özv. Grunvald Henrikné alelnök, Batig Ferencné, Bócz Gézané, Butyka Lajosné, Dus Lászlóné, Jelnek Ferencné, Mezey Vilma, Molnár Lajosné, dr. Pejor Kálmáné, özv. Rimler Károlyné, Schück Károlyné, Stark Róza, Szentlélek Kálmáné, Vértessy Andorné, Voszka Ferencné, választmányi tagok, Ficzek Lajos pénztáros és Böszörményi Géza jegyző. Elnök özv. báró Gerliczy Félixné mindekelőtt meleg szavakban mondott köszönetet alelnök özv. Grunvald Henriknének s a választmányának 40 éves elnöki jubileuma alkalmával kifejezett fáradozásukért és szeretetüknek tüntető nyilvánításáért, s Isten áldását kívánva az egyletre, kérte a választmányt, hogy a jótékonyság terén támogassák továbbra is.

A választmány örvendetes tudomásul vette, hogy dr. Molnár Imréné a jubileum alkalmából az árvaház javára 500 koronás alapítványt tett; özv. Bleskovicz Sándorné ez alkalommal 20 kort. adományozott az egyletnek, s hogy néh. Schvarcz Farkas örökösei 500 kor. végrendeleti hagyományt juttattak az egyletnek.

Elhatározta továbbá az egylet, hogy pénztára javára sorsjátékot fog rendezni, továbbá a tél folyamán thea-estélyeket és végre a választmányt Békéssy Józsefné és özv. Sábel Kálmáné távozása folytán, Harmathy Károlyné és ifj. Rimanóczy Kálmánéval kiegészítette.

A Gyermekbarát vál. ülése. A Gyermekbarát Egyesület választmánya ma d. e. 11 órakor a városházán ülést tart, melyre ez uton is meghívja az elnökség a választmány tagjait, mivel az egyesületet érdeklő igen fontos ügyek lesznek az ülés tárgyai.

Uj ker. szociális egyletek. Az egyi keresztény szociális egyesület, továbbá az *ujpesti keresztény szociális egyesület és végül a tatai városi és tatavidéki keresztény szociális egyesület* alapszabályait a miniszter jóváhagyta.

Z E N E.

Kamarazene-hangversenyek Nagyváradon. Az itteni zenekedvelők általános óhajára alant említendő zeneművelők elhatározták, hogy lehetővé teendő elsőrangú művészeknek itteni föllépését, a tél folyamán körülbelül 3 heti időközökben négy hangversenyt rendeznek, melyek mindegyikére sikerült elsőrangú, részben országos, részben világhírű művészeket szerződtetni. A helybeli közreműködők természetesen teljesen ingyen, csupán a morális és kulturális sikerért fáradoznak. Ellenben az ilyen művészek, magától érthetőleg, különösen a világhírű cseh vonós négyes föllépése csakis tetemes költséggel szerezhető meg. Így a hangversenyek csakis annak biztos tudatában rendezhetők, ha a művelt nagyközönség támogatását előre is biztosítja. Ezért a rendezőség ezuton kéri a résztvevőket, hogy abbeli szándékukat vagy a körözendő előjegyzési iven, vagy pedig a helybeli közreműködők bármelyikével a legrövidebb idő alatt közölni sziveskedjenek. Bérletjegy ára (4 hangversenyre) 16 korona. Közreműködnek: Dr Renner Árpád, hegedűművész, a budapesti Nemzeti Zenede hangversenymestere. Stefániai Imre, zongora művész (Berlin) A »cseh vonós négyes« (Prága.) Rück Károly, Szmazsenka Ernő, Vomácska József, dr Barta Andor, Fehér Adolf, dr Kun Izidor. — Minthogy a számozott helyek első sorban a bérlőknek, és a jelentkezés sorrendjében adatnak ki, ajánlatos a helyek föntartása iránt mielőbb intézkedni. Az egyes hangversenyek idejét és részletes műsorát a sajtó útján fogja idejekorán tudatni a rendezőség.

MULATSÁG.

Szüreti multság. A nagyváradai ipartestület iljuságának önképző egylete október hó 7-én tartja a Fekete Sas nagytermében szüreti multságát, amely iránt már is nagy érdeklődés mutatkozik. A multságot bevezető műsor a következő:

1. Felvonulás szüreti jelmezben dallal és zenével. 2. Monolog: előadja Kelcz Róbert. 3. Magyar dalok: énekli Szalai Margit. 4. Vig monolog: előadja Erdélyi Mariska. 5. Duett: zenekísérettel éneklik Galló János és Szabó József.

Belépti díj: személyjegy 1 kor. 20 fill., családijegy 3 személyre 3 kor.

A zenét Dula Miklós teljes zenekara szolgáltatja. Kezdeté este 8 órakor.

Igazságszolgáltatás.

Elítelt nemzetiségi izgató.

Egy sokáig huzódott sajtóügyben itélkezett tegnap a nagyváradai kir. törvényszék, mint esküdtbíró dr *Csulyok* törvényszéki bíró elnöklése alatt.

Még a múlt évben az Aradon megjelenő »Tribuna« című román lapban, és pedig az 1905. március 29-iki számában »A magyar hadsereg« címen, majd 1905. június 6-iki szá-

mában »Egy utazás Bécsbe« címen két közlemény jelent meg, melyet az ügyészség nemzetiség elleni izgatás címén indítványozott.

A nevezett cikkekért eleinte a felelős szerkesztője *Boku Széver* vállalta a felelősséget a törvény előtt, az ügynek ez év február 20-án kitűzött első tárgyalásán azonban betegség indokából meg nem jelent. A rákövetkező tárgyaláskor indokolatlanul elmaradt, majd utóbb megnevezte a két rendű izgató cikk szerzőjét *Indrejka Ábrahám*, egy 21 éves temesmegyei néptanító személyében, aki aztán a tegnapi esküdtzéki tárgyaláson elvállalta a cikkek szerzőségét,

Az esküdtek *Gáthy* Bálint kir. alügyész vádbeszéde és *Faragó* Sándor dr. ügyvéd védelme után megállapították *Indrejka Ábrahám* bűnösségét a nevezett cikkek után elkövetett nemzetiség elleni izgatás kétféle vétségében, mire a kir. törvényszék mint esküdtbíró a vádlottat az anyagi halmazatára tekintettel 7 havi államfogházra és 200—200 korona pénzbüntetésre ítélte, mely összegek a Tribuna óvadékából lesznek levonandók. Együttal 200 kor. pénzbírság terhe alatt elrendelte, hogy az ítélet jogerőre emelkedése után a Tribuna legközelebbi számában közzé tétessék.

A védő és vádlott az ítélet ellen semmisségi panaszt jelentettek be.

NYILTTÉR.

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, a kik felejtethetetlen drága jó halottunk temetése alkalmával megjeleni szivesek voltak s azáltal fájdalomukat enyhíteni iparkodtak, ez uton mond hálás köszönetet

Özv. Kállay Albertné, és fiai.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűnügyi regény. — 18.

Írta: Fergus Hume.

— Angolból. —

Lassan óvatosan ment, hogy meg ne riaszsa Briant; s így történt, hogy egészen közel ért hozzá, mielőtt Brian észrevehette volna.

— Szegény leány! Szegény leány! — halotta a detektív sóhajtozni Briant. — Ha mindent tudnal... Oh, szegény...

Ebben a pillanatban meghallotta háta mögött a detektív lépteit és hirtelen megfordult. Mr Groby a holdvilág fényénél látta, hogy Brian arca halál sápadt s az ajkai idegesen vonaglanak.

— Mi az ördögöt keres itt? rivall Grobyra, midőn ez megállt. — Miért jár a sarkamban egész este?

— Bizonyosan meglátott, — mondta magában a detektív.

Hangosan pedig így szólt:

— Én nem járok az ön sarkában, uram. Azt hiszem, hogy a moló nem magán tulaj-

don, én is egy kis friss levegőre jöttem ide mint ön.

Fitzgerald nem felelt, hanem sarkon fordult, lejött a terrasról s gyorsan indult a város felé.

— Megijedt, — beszélgetett magában a detektív, s utána eredt a siető alaknak, — Most nagyon jól szemmel kell tartanom, különben még megugrik Victóriából.

Brian gyorsan ment a st.-kildai vasútállomás felé, mert órájára nézve, látta, hogy éppen elég ideje lesz elérni az utolsó vonatot Melbourneba. Pár perccel az indulás előtt ért oda s fölugorván a dohányzó kocsiba, az ablakhoz ült vigyázván, hogy nem látja-e meg azt az embert aki o'y konokul lesett rá ma este... Egymás után jöttek az utasok; egyik jobban sietett, mint a másik, hogy el ne késsen; — s végre megjött mr Gorby is. Brian látta, hogy éppen abban a pillanatban kapaszkodott föl, amelyben a vonat indult.

— Átkozott pióca? — csikorgatta a fogait Brian. — Ez bizonyára el akar kíséreni keleti Melbourneba, hogy megtudja, hol lakom. De majd segíték rajta, hogy hosszu orral menjen haza.

Csak egymaga ült a kocsiban, s ez kissé megnyugtatta, mert ellenállhatatlan kényszerűséget érzett, hogy fönhangon beszéljen.

— Bérkocsiban ölték meg, — mondta, cigarettára gyujtva; — szörnyű regény a való életből, amelyhez foghatót miss Craddon se irt soha. Egy bizonyos: hogy soha többé nem furakodik közém és Madge közé... Szegény Madge! Ha mindent tudna, bizony nem igen lenne semmi a házasságunkból; de szerencsére semmit se tud, és nem is fog megtudni soha.

Most azonban hirtelen eszébe jutott ez az ismeretlen, aki folyton követi, s az a gondolat idegessé tette.

— Miféle oka lehet, hogy gyanakszik rám — mondta hangosan. — Senki se tudja, hogy találkoztam Whyte val azon az éjszakán, s a rendőrségnek semmiféle bizonyítéka nincs arra, hogy én voltam az, aki a kocsiért kiáltott... Éj, — folytatta vállat vonva bosszusan; — mit emészttem magamat hiu agyrémekkel! Az az ember is csak a friss levegő kedvéért ment a molóra, mint én, Nincs semmi veszedelem, csak hiába izgatom magam.

Mind a mellett nem volt nyugodt, s midőn a vonat megállt a Melbourne városi állomáson, Brian félve szállt ki s hirtelen lopva körülnézett hogy nem látja-e valahol az ismeretlent... Nem látta sehol; pedig mr Gorby ott volt és illendő távolságból követte. Brian nagyott lélekelt és egyenesen a Russel utca felé igyekezett. Ebben az utcában gyorsan fölfelé tartott s meg se állt addig, míg egészen oda nem ért a Burke és Wills emlékszóborig, — ugyanazon helyre, ahol a kocsi fölvette Whytet a gyilkosság éjszakáján.

— Ah, — mondta magában a detektív, meghuzódva az árnyékban. — Hát visszavonz ez a hely?... Én jobban vigyáznék magamra, mert ez veszedelmes kíváncsiság.

Fitzgerald pár percig állt az utca sarkon s aztán gyalog ment végig a Collins-utcán. Midőn a bérkocsi-állomáshoz ért, a Melbourne-Klubbal szemközt, még mindig aggódva, hogy lesik, bérkocsiba ült s a Spring-utca fele hajtattott. A detektív se habozott: rögtön fölült egy másik kocsiba s meghagyta a kocsisnak, hogy kövesse az elsőt.

A két kocsi gyorsan robogott Melbourne utcáin, s mr Gorby majd hogy föl nem kiáltott örömben, midőn az első kocsi befordult a Powell-utcába.

— Jól sejtettem, hogy itt lakik! — mondta kezeit dörzsölve. — Hanem okosabbnak vétem, hisz egyenesen haza vezet!

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

P. R. Nem közölhető.

KÖZGAZDASÁG.

Állategészségügyi mizériák. Tóth József debreceni m. kir. állategészségügyi felügyelő értesítette Nagyvárad város tanácsát, hogy augusztus hóban teljesített ellenőrző körútja alkalmával Nagyváradon több hiányt talált. Így a vágóhidon az elkobzott kóros belszerveket nem gyűjtik zárt edénybe, hogy elégessék, hanem a szemétdombra viszik, ahonnan az ebek, varjak stb. széthordják s ebből betegségek keletkezhetnek. Továbbá a hullaégető kemence nincs körülkerítve, hanem a lovak, kecskék stb. legelnek ott s ezek is széthordhatják a fertőző betegségeket. Ezeknek az állapotoknak a rendezését kéri.

A mének gondozása. A földmívelésügyi minisztertől, most dörgedelmes hangu rendelet érkezett az alispánhoz. A nyár folyamán ugyanis a községekben felülvizsgáltak a méneket és Albis valamint Körösszeg községekben nagyon elhanyagolt gondozatlan állapotban találták a méneket. A miniszter most szigorúan meghagyta az alispánnak, hogy utasítsa a községek előjáróságait, miszerint a mének gondozására a jövőben gondot fordítsanak.

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 22.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzsde határídeje.

Budapest, szeptember 22.

Buza okt.	— — —	14.06	—	14.14
Rozs okt.-re	— — —	12.04	—	12.20
Tengeri ápt. 1907	— — —	9.85	—	9.86
Zab ápr.-ra	— — —	— — —	—	92.78
Répeze aug.-ra	— — —	24.20	—	24.40

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 szept. 22-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112.40
Magyar koronajárdék 4%	— — —	94.76
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	84.90
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	94.75
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	99.75
Magyar gyermek sorsjegy-kölesön	— — —	208.
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesön	— — —	154.—
Osztrák járadék papirban	— — —	98.75
Osztrák járadék ezüstben	— — —	99.75
Osztrák korona járadék	— — —	116.50
Osztrák járadék aranyban	— — —	99.35
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.56
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.75
Magyar hitelbank részvény	— — —	811.—
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	672.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	673.50
Német birodalmi márka	— — —	19.08
London vista	— — —	117.75
Páris vista	— — —	2400.2
20 márkás arany	— — —	95.25
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	25.45

Forgalmi kimutatás 1906 szept. 17.—18.

Tiszta buza körülbelül 1600 htl — Kétszeres buza 900 hltr Rozs 1000 hltr Árpa 840 hltr Zab 400 hltr Tengeri 60 hltr burgonya 70 hltr.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VU CSKICS GYULA.

Pénz!

Olcsó
tőketörlesztéses
kölsönöket

10—75

évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket (kicsérél convertál) a lehető legrövidebb idő alatt

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való adás-vételét vagy bérletét a legsikeresebb eredményel közvetíti.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és finanszírozza

Faludi Ignác,

volt takarékpénztári titkár
bankbizományi és hitelfogalmi irodája.

Nagyvárad, Mészáros-u. 2. sz.

Telefon szám 424.

Nagyvárad ker. és iparkamara.

3447—1906. szám.

Hirdetmény.

A nagyvárad ker. és iparkamara ezennel közhírré teszi, hogy a N.-Teleky-utcán építés alatt álló szék-

házában az 1907. év május 1-től kezdve a következő helyiségek bérelhetők:

1. Egy 7 szobás, 2 előszobával, konyhával, fürdő és cselédszobával bíró földszinti utcza lakás; esetleg
2. Egy 5 szobás előszobával, konyhával, fürdő és cselédszobával bíró földszinti utcza lakás;
3. Egy 2 szobás, előszobával bíró földszinti utcza garcon lakás;
4. Egy 4 szobás előszobával, konyhával, fürdő és cselédszobával bíró földszinti utcza garcon lakás;
5. Három különböző nagyságu souterain üzletnek, raktárnak vagy zajt nem okozó műhelynek alkalmas helyiség.

A lakásokkal a souterain helyiségben lévő közös mosókonyha, mángorló helyiség és a padlás használatának joga együtt jár.

A fenti helyiségek bérbevétele iránt a tervek megtekintése mellett, értekezhetni a kamara irodájában (Nagypiacz-tér, Kereskedelmi Csarnok épület) d. e. 10 és 12 óra között.

Nagyvárad, 1906. szeptember hó 22.

A nagyvárad ker. és iparkamara:

Huzella Gyula, Dr. Sarkadi Lajos,

kir. keresk. tanácsos

titkár.

elnök.

1774

Világkiállítás Szt. Louis 1904 legfőbb kitüntetés Grand Prix

Globusz
femtisztító
kivonat

minden más tisztítószer felülmúl

A világ legnagyobb mozgófénykép-vállalata, a kinematográfok királya,
a Narten-féle Bioskop

Nagyváradon a VASÁRTÉREN óriási csarnokában minden másodnap új műsorral szenzációs előadásokat tart.

Műsor:

szeptember 23—24-én.

Egy vár elfoglalása. — Jalu meletti ütközet — Császári gárda Tokióban — Oria idomított kutyájával. — Fantasztikus halászat — A vonat egy vágányon Írlandban — Karácsonyi liba — Álom egy elátkozott várban — Kak.Walk — Liverpooli löverseny — Dívatos laboratórium — Szerenád a holdnál — Barcelonai sétatér — Kis madártolvajok — Plasztikus tánc. (Színezett) — Eleven vízivattyu — Világító vizek Versaillesban — Oroszlán harc Rómában — Jó barátok. — Szerelmes mázoló A lakók nyugtalansága — Pórol járt vámszedő — Ozu folyó Japánban — A meglepett csendőrök — A varázsló bűvész — Jancsi mén a bálba — Gyermek a vakáción.

Az előadásokon a cs. és kir. 37-ik gyalogezred zenekara játszik.

Előadás kezdete este 8 órakor. Pénztrnyit' s este 7 órakor. Vasár- és Ünnepnep 4 és 8 órakor. Helyárak: Számozott I. hely 1 kor. II. hely 60 fill. III. hely 40 fillér. Fenntartott páholyülések (4 személyre) 4 kor. előjegyezhetők a Bioskop nappali pénztáránál. Műsorváltozás fentartva.

Kiváló tisztelettel

Narten György,
magánmérnök, tulajdonos.

Parket és butorgyár

Van szerencsém a t. érdeklődők figyelmét felhívni, hogy a Kolozsvári-utca 58. sz. a. telepen

parket és butorgyárat

rendeztem be. Felvilágosítások és árajánlatokkal a központi iroda Uri-utca 703/3. sz. a. szolgál, a hová a megrendelések is intézendők.

Tisztelettel.

Ily. Rimanóczy Kálmán.

11664. sz. 1906.

Temesvári vásár-hirdetés.

Az idei Temesvári Szent-Mihály

ORSZÁGOS VÁSÁR

folyó évi szeptember hó 27-től bezárólag október hó 1-ig fog megtartatni.

Mindenféle állat felhajtása az országos vásárra szeptember 27-től, tör-csütökön reggel 5 órától kezdve meg van engedve.

Temesvárott, 1906. évi augusztus hó 30-án

A városi főkapitányságtól:

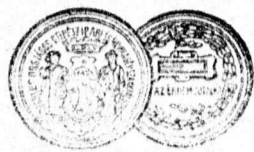
Bandl Rezső,
főkapitány.

Csemege szálló eladás!

Házhoz szállítva!

A nagyérdemű közönség becses tudomására hozom, hogy csemege szállóm eladását f. év és hó 17-én megkezdem. Kérem a tisztelt venni szándékozókat, hogy megrendeléseikkel **Kapucinus-utca, «Echerolles ház»** (Telephon szám 332.) forduljanak. A megrendelt szállót házhoz szállítom. **Kilója 60 fillér.**

Özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné.

Alapított 1898-ban.

Alapított 1898-ban.

Elsőrangú cipész üzlet!

Tisztelettel van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy az őszi idény beálltával **megérkeztek a legszebb és legfinomabb bőrök** és mint a múltban, úgy ezután is legfőbb törekvésem rendelőimet tisztességes és minden igényt kielégítő munkával kiszolgálni, miről ugyan már az eddigi t. rendelőim is meg vannak győződve, hogy üzletem fennállása óta a nálam készült **cipők, csizmák** a legfinomabb anyagból és a legszebb és legújabb divatu szabás szerint készítettnek mérték után, amit bizonyítanak fentebb látható kiállítási kitüntetésem is.

Meggyőződés céljából elég egy próba rendelés, — Kiváló tisztelettel

UJLAKY ISTVÁN

cipész mester

Nagyvárad, Sz.-János-u. elején, Kispipa vendéglővel szemben.

Hinsenkamp Ernő

műszaki iroda.

Ganz és Társa motorosztályának, valamint **Drössler Károly** pozsonyi gépgyárának kerületi képviselője **Nagyváradon, Tisza Kálmán-tér 3. szám.**

Legjobb szerkezetű **benzin-, szívó-, gáz- és légszesz moterok** 1—200 lóerőig. — Gazdasági gépek

KIVÁLÓ KITÜNŐ VETŐGÉPEK. BORSAJTÓK,

cséplőkészletek motor és gőzhajtással. — Malom és olajgyár berendezések stb. kaphatók. Minden a gépszakmába vágó munka u. m. szakértői vizsgálat és élelmény, becslés, tervezés elvállaltatik.

Üzlet áthelyezés!

A már 18 év óta fennálló óra — **ékszer és látszer üzletem, óra javító műhelyem** a »Fekete Sas« szálloda épületének lebontása folytán

Fő-utca, Orsolya-zárda épületébe

(Kiss Dávid dohány tőzsdéje során.) Sebő Imre könyvkereskedésével szembe helyeztem át, s azt

SZILÁGYI GÉZA és TÁRSA

törvényszéki bejegyzett cég alatt folytatom. Kitünő minőségű diák, katona és vasutas órák jótállással.

A n. é. közönség szives bizalmát továbbra is kéri kiváló tisztelettel!

Szilágyi Géza

órák. Fő-utca.

Telefon 630 szám.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

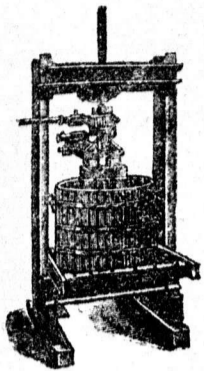
Nagyvárad, Olaszi, Fő-u. Bazár épület.

Nagyvárad legnagyobb áruháza.

Mindenki kellemesen van meglepve, annak a gyönyörű nagy raktárnak a szemlélésében, melynek tulnyomó része most érkezett s **őszi újdonságokban** igazán első helyen áll. — Ugyazint minden diszítési és hozzá való czikkekből mesés nagy raktár van.

Olcsó árak tekintetében pedig felülmúlhatatlan.

URSUS

borsajtó a legökélete-
sebb, szabadalmazott
acélgerenda-
szerkezettel.

Felső nyomással, 3 át-
tétellel.

Honi gyártmány!

A legmagasabb nyomásképeséggel.
A törköly egy darabban távolítható el.
A must a vasrészekkel nem érintkezik,
ezáltal a bor megfeketedése ki van zárva.
Könnyű kezelés kevés munkaerővel.

TÓTH GYULA, Debrecen.

Ár lap ingyen és bérmentve.

A folyó évi kolozsvári gazdasági kiállításon,
diszoklevéllel kitüntetve.

Képviselő és raktár:

KUGLER ALBERT-nél,
Nagyvárad.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

Szent a László nyomdában.

*Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünköt idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű*

BÚTOROK AT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál
NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HERMAN.
Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalat.
Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

Telefon 458. sz.

Alapított 1861 ben.

Teljes lakás, szálloda, kávéház
és fürdőberendezések műipari vállalata.

Saját készítésű olcsó, modern, matt és fényezett

bútor és kárpitos munkák

elegáns háló, ebédlő, salon és uriszoba berendezések, valamint egyes
asztalos és kárpitos butordarabok jutányos gyári árban, kezeséggel.

Kivánatra rajzok és költségvetések.

Tisztelettel:

WALLERSTEIN FERENC.

Saját műhely. Nagyvárad, Zöldfa utca.

Figyelem.

A közelgő iskolai évre tanintézetekbe menő gyerme-
kek és leánykák számára szükségelt teljes fehérnemű-
felszereléseket, paplanokat, trikókat, harisnyákat,
zsebkendőket a t. közönség a legjutányosabb áron szerezheti be az

Alkalmi Áruház-ban

Nagyváradon, Fő-utca Rimanóczy-palota.

Nagy választéku újdonságok ruhakelmékben, selymekben, női és férfi fehérneműekben vászon
és asztalneműekben. Nagy mennyiségű szövet és selyem mara-
dékok minden elfogadható árban. — **Kérem a t. közönséget áram olcsóságáról meggyőződni.** Tisztelettel

SZÉKELY JENŐ.

Hirdetések

jutányos áron

felvételnek

a
'TISZÁNTUL,,

kladóhivatalában.

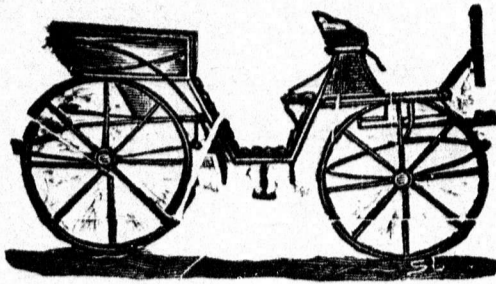

Kérjen
csak
Selle & Kary's

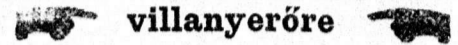
Legjobb
tisztítószer

1804. mindenféle
sárga és fekete cipőnek
Különösen ajánlható
Boxcalfs-, Osearia-,
Chev- és Laxnareck-
cipőknek.
BÉCS, X.II

Villanyerőre berendezett n.-várad
KOCSIGYÁR!

Hogy Biharvármegye gazdaközönségének ko-
csi szükségletét kielégíthessük, gyárunkat

villanyerőre
rendeztük be s így azon helyzetbe jutottunk
hogy képesek vagyunk a legnagyobb megren-
deléseket a legrövidebb idő alatt teljesíteni.

Raktárunk megtekintését új kocsikból a nagyközönség figyelmébe ajánljuk
mindennap reggel 7-től d. u. 6-ig.

Nagyvásár alkalmával a kocsikiállítást Szilágyi Dezső-utcán rendezzük.
Állandó raktárt tartunk u. m. fe deles, fedeletlen, üveges landauer, lando-
net, Esterházi, bordás, paszket, kucsir, női hajtó charaban és sandlaufer kocsikból.

Bármilyen fék 12 óra alatt szerelgetik.
Mint a gumi kerekek helybeli képviselője, azokat részletfizetésre szállítjuk
és a tőlünk beszerzett gumikerekek javítását díjmentesen eszközöljük.

Elvállalunk ezenkívül mindenféle javításokat u. m. kovács, kerékgyártó, szat-
er, fényező munkát a leggyorsabban elkészítve.

Mindenféle kocsikellékek u. m. lámpa, szivacs, szarvasbőr, nicklirozott rud-
vasalás gyári árban kaphatók.

Régi kocsikat javítunk s egész újra is kicserélünk.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyunk tisztelettel

VADÁSZ TESTVÉREK,

kocsigyárosok, Szilágyi Dezső-utca. Telefon sz. 445.

Ugy vidéki, mint helybeli levélmegrendelésekre személyesen jelenünk meg. Árjegyzéket kívánatra ingyen
és bérmentve küldünk. 1737

Vallerstein Fülöp Fiai Nagy-Várad Bémer-tér.

Két nagyobb áruaktár megvétele azon kellemes helyzetbe juttatott bennünket, hogy

intézetek és iskolákba jövő fiu és leánygyermeknek

szükséglendő mindennemű fehérneműeket, harisnyákat, zsebkendőket, eddig még nem létezett olcsó
szabott árak mellett szolgálhatunk. Ugyanezen alkalommal értesítjük n. b. vevőinket, hogy

viisszamaradt nyári raktárunkat

saját bevásárlási árunkon alul, tehát gyári áron alul elárusítjuk.

Szőnyegek, függönyök, ágy és asztalterítőkből, felhalmozott izléses rak-
tárunk mélyen leszállított áron.

Asztalneműek és vásznakban a legjobb gyártmány.

Szövetek, diszek, csipkék minden elfogadható árban. — Confectio raktáram, különösen közhaszná-
latra való darabok minden versenyt felülmúlnak.

Olcsó, szabott árak minden darabon jelezve és ezenkívül még készpénz-
vásárlásnál

5% árengedmény.

Postai rendeléseknél a meg nem felelő árukért a pénzt visszaadjuk.

Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

M a r a d é k o k f é l á r b a n

F é r f i n g e k é s g a l l é r o k .

M a d r a c o k é s p a p l a n o k m é r t é k s z e r i n t .

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.